

ధర్మం నిర్దేశించిన మర్యాదలు

ప్రసారం చేయబడిన మరియు పంపిణీ చేయబడిన శుక్రవారం ఖుత్బా

తేదీ: 8 రబీ అల్-అవ్వల్ 1448 హిజ్రీ (21 ఆగస్టు 2026కి సమానం)

అల్లామ్మ లిల్లాహిల్లాజీ అహ్త బికుల్లి షైఇన్ ఇల్లా, వ అహ్సాన కుల్ల షైఇన్ ఖల్లా, వ అద్దబ ఇబాదహు ఫఅహ్సాన తాదీబహుమ్, వ జఅల హాజద్దీన షరీఅతన్ కామిలతన్, లా తదఉ షానమ్ మిన్ షుఊనిల్ హయాతి ఇల్లా జబతత్తు, వలా ఖులుఖన్ అవ్ తబ్అన్ ఇల్లా హజ్జబత్తు, వ అష్టదు అల్ లా ఇలాహ ఇల్లాహు వహ్దహు లా షరీక లహు, వ అష్టదు అన్న ముహమ్మదన్ అబ్దుహు వ రసూలుహు, అల్-మబ్ఊసు బిమకారిమిల్ అఖ్లాఖి, వల్-మురబ్బీ అలా దఖాయిఖిల్ ఆదాబ్, సల్లల్లాహు అలైహి వఅలా ఆలిహి వసహ్బిహి వసల్లమ తస్లీమన్ కసీరా.

అమ్మా బాద్:

ఓ అల్లాహ్ దాసులారా! అల్లాహ్కు భయపడండి. రాజ్యాలు లేదా జాతులు వాటి వద్ద ఉన్న అపారమైన ధనసంపదల వల్ల గానీ, ఆకాశాన్ని అంటే ఎత్తైన భవనాల వల్ల గానీ గుర్తింపు పొందవు; కేవలం తమ సత్ప్రవర్తన మరియు సదాచారాల వల్లే గుర్తింపు పొందుతాయి.

"జాతులు తమ నైతిక విలువలు ఉన్నంత కాలమే నిలిచివుంటాయి;

ఒకవేళ వారిలోని ఆ నైతికత నశిస్తే, ఆ జాతులు కూడా నశించిపోతాయి."

ప్రవర్తన అనేది హృదయానికి అద్దం లాంటిది. ఒక మనిషి సున్నితమైన నైతిక అభిరుచి అతని అంతరంగంలో ఉన్న భావాలకు ప్రతిరూపం.

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ نَمُتُّوْفَى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

మీరంతా చివరికి అల్లాహ్ సన్నిధికి చేరుకోవలసిన దినం గురించి కాస్త భయపడండి. (ఆరోజు) ప్రతి వ్యక్తికీ అతను చేసుకున్న కర్మలకు పూర్తి ప్రతిఫలం లభిస్తుంది. ఎవరికీ ఎలాంటి అన్యాయం జరగదు. (అల్-బఖరహ్:

281)

ఓ ముస్లిములారా! ఇస్లాం ధర్మ ప్రత్యేకతల్లో అత్యంత ఆశ్చర్యకరమైన విషయం ఏమిటంటే-ఇది కేవలం పెద్ద పెద్ద విషయాలను సంస్కరించడంతోనే సరిపెట్టుకోలేదు. మనిషి అలవాట్లలోని సూక్ష్మమైన అంశాల వరకు, అతని ప్రవర్తనలోని సున్నితమైన విషయాల వరకు వెళ్లి, వాటిని కూడా అత్యుత్తమమైన పద్ధతిలో తీర్చిదిద్దుతుంది. అంతేకాదు, ఒక ముస్లిమ్ యొక్క మొత్తం జీవితం శిష్టాచారంతో, సౌజన్యంతో, క్రమశిక్షణతో నిండిపోయేలా చేసింది. అతని ఆరాధనలోనూ, లావాదేవీలలోనూ, మాటల్లోనూ, భోజనంలోనూ, నిద్రలోనూ-అంతేకాదు, మలమూత్ర విసర్జన వంటి వ్యక్తిగత అవసరాలను తీర్చుకునే విధానంలో కూడా ఇస్లాం మంచి మర్యాదలను నేర్పించింది.

సల్మాన్ (రదియల్లాహు అన్హు) ఇలా చెప్పారు: ఒక వ్యక్తి ఎటకారంగా ఇలా అన్నాడు:

«إِنِّي لَأَرَى صَاحِبَكُمْ يُعَلِّمُكُمْ كَيْفَ تَصْنَعُونَ، حَتَّى إِنَّهُ لَيُعَلِّمُكُمْ إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ الْغَائِطُ!»

“మీ సహచరుడు (ముహమ్మద్ ﷺ) మీకు ప్రతిదీ ఎలా చేయాలో నేర్పుతున్నట్లు నేను చూస్తున్నాను. మీలో ఎవరు మల మూత్ర విసర్జనకు వెళ్లినప్పుడు ఎలా వ్యవహరించాలో కూడా ఆయన మీకు నేర్పుతున్నారటగా!”

నేను సమాధానమిచ్చాను:

«نَعَمْ، أَجَلْ، وَلَوْ سَخِرَتْ»

“అవును, తప్పకుండా. నువ్వు ఎగతాళి చేసినా సరే!”

ఆయన ﷺ మాకు మల మూత్ర విసర్జనకు వెళ్లే విధానాన్ని కూడా నేర్పించారు. ఆయన ఇలా ఆదేశించారు:

«يُنْهَانَا أَنْ يَسْتَقْبَلَ أَحَدُنَا الْقِبْلَةَ وَأَنْ يَسْتَنْبِرَ هَا، وَأَنْ يَسْتَنْجِيَ أَحَدُنَا بِيَمِينِهِ، وَأَنْ يَتَمَسَّحَ أَحَدُنَا بِرَجْلَيْهِ وَلَا عَظْمٍ، وَأَنْ يَسْتَنْجِيَ بِأَقْلٍ مِنْ ثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ»

“మీలో ఎవ్వరూ మల మూత్ర విసర్జన సమయంలో కిబ్లా వైపు ముఖం పెట్టకూడదు; అలాగే దానికి వీపు చూపి కూర్చోకూడదు. కుడిచేతితో శుభ్రం చేసుకోకూడదు. పేడతోగానీ, ఎముకతోగానీ శుభ్రం చేసుకోకూడదు. అలాగే మూడు రాళ్ల కంటే తక్కువతో శుభ్రం చేసుకోకూడదు.” (ముస్లిం, అహ్మద్; పదాలు అహ్మద్ రివాయత్ లో ఉన్నవి.)

ఇస్లాం - జీవితంలోని ప్రతి చిన్న విషయాన్నీ నేర్పించే ధర్మం. ఇది నీకు ఎలా కూర్చోవాలో, ఎలా మాట్లాడాలో మాత్రమే కాకుండా - ఎలా తుమ్మాలో, ఎలా ఆవలించాలో, నీ అత్యంత సాధారణమైన పరిస్థితుల్లో కూడా ఇతరులకు హాని కలగకుండా ఎలా ఉండాలో కూడా నేర్పించే మహోన్నత ధర్మం!

ఇంతకంటే సమగ్రత ఇంకేముంటుంది?! ఇంతకంటే గొప్ప శిక్షణ మరేదైనా ఉంటుందా?! ఇస్లాంలో శిష్టాచారం ఒక ఆచారం మాత్రమే కాదు - ఒక ఆరాధన.

అల్లాహ్ దాసులారా! ఇస్లాంలో మర్యాద (శిష్టాచారం, సౌజన్యం) అనేది పైకి కనిపించడానికి చేసే కృత్రిమ ప్రదర్శన కాదు. తాత్కాలికంగా ఇతరులను ఆకట్టుకోవడానికి చేసే నటన కూడా కాదు. అది ఒక అంతర్గతమైన ఆరాధన. దాని ద్వారా మనిషి యొక్క నిజమైన స్వభావాన్ని అంచనా వేయవచ్చు. ప్రజల అసలు వ్యక్తిత్వాన్ని కూడా దాని ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు.

ఎవరైతే ఈ చిన్నచిన్న ఆచారాలను కూడా జాగ్రత్తగా పాటిస్తారో, అది వారి హృదయం సజీవంగా ఉందని, వారి మనస్సు సున్నితంగా ఉందని, వారి స్వభావం చక్కగా ఉందని సూచిస్తుంది. అదే సమయంలో, ఎవరైతే ఈ విషయాలను తేలికగా తీసుకుంటారో, అది వారి అంతరంగంలో నిర్లక్ష్యం ఉందని, వారి స్వభావంలో మొరటుతనం ఉందని వెల్లడిస్తుంది. అందుకే ఇస్లామీయ షరీయత్ మనిషి యొక్క దైనందిన అలవాట్లను సంస్కరించడానికి, అతని ప్రవర్తనా విధానాలను సరిదిద్దడానికి ప్రత్యేకమైన మార్గదర్శకత్వాన్ని అందించింది. అటువంటి శిష్టాచారాలలో ఒకటి తుమ్మేటప్పుడు పాటించవలసిన మర్యాద.

తుమ్మేటప్పుడు పాటించవలసిన ఇస్లామీయ ఆచారం

అబూ హురైరా (రదియల్లాహు అన్హు) ప్రవక్త ముహమ్మద్ ﷺ నుండి ఉల్లేఖించారు:

«إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعُطَّاسَ، وَيَكْرَهُ التَّنَائُبَ، فَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ، فَحَقَّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمْعُهُ أَنْ يُسَمِّتَهُ»

“నిశ్చయంగా అల్లాహ్ తుమ్మడాన్ని ఇష్టపడతాడు; ఆవలించడాన్ని ఇష్టపడడు. ఒక వ్యక్తి తుమ్మి అల్లాహ్ ను స్తుతించినప్పుడు, అతని తుమ్మును విన్న ప్రతి ముస్లిమ్ అతని కోసం ‘యర్హముకల్లాహ్’ అని చెప్పడం అతని హక్కు.” (సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిం)

గమనించండి! ఇస్లాం ఒక చిన్న తుమ్మును కూడా అల్లాహ్ స్మరణగా (జిక్ర్) మార్చింది. దాని ద్వారా మనుషుల మధ్య దయ మరియు అనుబంధాన్ని ఏర్పరిచింది. తుమ్మిన వ్యక్తి "అల్లామ్ములిల్లాహ్" (అల్లాహ్ కే స్తుతులు)

అంటాడు, అది విన్న సోదరుడు "యర్హముకల్లాహ్" (అల్లాహ్ నీపై దయ చూపుగాక) అని బదులిస్తాడు. దానికి తుమ్మిన వ్యక్తి తిరిగి "యహ్దీకుముల్లాహు వ యుస్లిహు బాలకుమ్" (అల్లాహ్ మీకు సన్మార్గం చూపుగాక! మీ పరిస్థితులను చక్కదిద్దుగాక!) అని దుఆ చేస్తాడు. ఇవి చిన్న పదాలే కావచ్చు, కానీ ఇవి హృదయాల మధ్య ప్రేమను పెంచి, అనురాగాన్ని నాటుతాయి. అలాగే, తుమ్మేటప్పుడు ఇతరులకు ఇబ్బంది కలగకుండా తన శబ్దాన్ని తగ్గించుకోవడం, నోటికి చేయి లేదా గుడ్డ అడ్డు పెట్టుకోవడం కూడా మర్యాదలలో భాగమే.

«كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَطَسَ غَطَّى وَجْهَهُ بِيَدِهِ أَوْ بِنَوْبِهِ، وَغَضَّ بِهَا صَوْتَهُ»

"ప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం) తుమ్మినప్పుడు తన చేతిని లేదా వస్త్రాన్ని నోటికి అడ్డుపెట్టుకునేవారు, మరియు దాని ద్వారా తన శబ్దాన్ని తగ్గించేవారు." [సునన్ అత్-తిర్మిజి - హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) ఉల్లేఖన].

ఆవలింతకు సంబంధించిన ఇస్లామీయ శిష్టాచారం

ఓ విశ్వాసులారా! ఈ శిష్టాచారాలలో మరొకటి ఆవలించేటప్పుడు పాటించవలసిన అదబ్ (మర్యాద).

అబూ హురైరా (రదియల్లాహు అన్హు) ప్రవక్త ముహమ్మద్ ﷺ నుండి ఉల్లేఖించారు:

«التَّائِبُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَإِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ، فَإِنْ أَحَدُكُمْ إِذَا قَالَ: هَا، ضَجَّكَ الشَّيْطَانُ»

“ఆవలింత పైతాన్ తరపు నుండి వస్తుంది. కాబట్టి మీలో ఎవరికైనా ఆవలింత వచ్చినప్పుడు, తనకు సాధ్యమైనంత వరకు దానిని ఆపడానికి ప్రయత్నించాలి. ఎందుకంటే మీలో ఎవరో ఒకరు ‘హా’ అంటూ ఆవలిస్తే, పైతాన్ దానిని చూసి నవ్వుతాడు.” (సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిం)

ఆవలింతను పైతాన్తో ఎందుకు సంబంధపెట్టారు ?

ఎందుకంటే ఆవలింత సాధారణంగా బద్ధకం, శరీరంలో బరువు, సోమరితనం, నిస్తేజం వంటి వాటికి సంకేతంగా ఉంటుంది. దీనికి భిన్నంగా, అల్లాహ్ ఇష్టపడే తుమ్ము సాధారణంగా శరీరంలో తేలిక, చురుకుదనం, ఉత్సాహం మరియు జీవశక్తి ఉన్నదానికి సూచనగా ఉంటుంది. కాబట్టి ఒక ముస్లిమ్ ఆవలింతకు దారితీసే కారణాలను సాధ్యమైనంత వరకు దూరం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించాలి. ఆవలింత వచ్చినప్పుడు కూడా తన గౌరవాన్ని కాపాడుకునే విధంగా, తన వ్యక్తిత్వానికి మరియు రూపానికి భంగం కలగని విధంగా వ్యవహరించాలి.

త్రేన్పు (Burping) విషయంలో ఇస్లామీయ శిష్టాచారం

శిష్టాచారంలోని మరో సూక్ష్మమైన అంశం త్రేన్పు (జుషాత్) విషయంలో పాటించవలసిన మర్యాద.

త్రేన్పు అంటే కడుపులోని గాలి నోటి ద్వారా శబ్దంతో బయటకు రావడం. సాధారణంగా కడుపు నిండిపోయినప్పుడు ఇది సంభవిస్తుంది. ఒక వ్యక్తి తన చుట్టూ కూర్చున్నవారి గురించి ఏమాత్రం పట్టించుకోకుండా, ఉద్దేశపూర్వకంగా ఆ అసహ్యకరమైన శబ్దాన్ని బయటకు చేయడం ఇతరులకు ఇబ్బందిని కలిగిస్తుంది.

ఇబ్ను ఉమర్ (రదియల్లాహు అన్తూమా) ఇలా చెప్పారు: ప్రవక్త ﷺ సమక్షంలో ఒక వ్యక్తి త్రేన్పు చేశాడు. అప్పుడు ప్రవక్త ﷺ అతనితో ఇలా అన్నారు:

«كَفَّ عَنَّا جُشَاءَكَ»

“నీ త్రేన్పు శబ్దాన్ని మా నుండి ఆపు.” (తిర్మిజీ; అల్బానీ దీనిని హసన్ గా పేర్కొన్నారు.)

ఇక్కడ ప్రవక్త ﷺ అతని ప్రవర్తనను సరిదిద్దడంతో పాటు, అతని అలవాటును కూడా సంస్కరించారు. అంటే, త్రేన్పును నియంత్రించమనే సూచనలో దాని వెనుక ఉన్న అతి భోజనం లేదా కడుపు నిండా తినడం అనే కారణాన్ని కూడా నియంత్రించాలనే బోధన ఉంది.

కడుపును నింపుకోవడంలో మితిమీరకూడదు

మిఖ్దామ్ బిన్ మఅదీకరిబ్ (రదియల్లాహు అన్తూ) ఇలా చెప్పారు: నేను అల్లాహ్ ప్రవక్త ﷺ ఇలా చెప్పడం విన్నాను:

«مَا مَلَأَ أَدَمِيَّ وَعَاءٌ شَرًّا مِنْ بَطْنٍ، بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أَكْلَاتٍ يُقْمَنُ صَلْبُهُ، فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَةَ فَلْتُطْعَمِهِ، وَتَلْتِ لِشِرَائِهِ، وَتَلْتِ لِنَفْسِهِ»

“ఆదం సంతానానికి తన కడుపుకంటే చెడ్డ పాత్ర మరొకటి లేదు. ఆదం సంతానానికి తన వెన్నును నిటారుగా ఉంచడానికి సరిపడే కొన్ని ముద్దలు చాలు. ఒకవేళ తప్పనిసరిగా ఎక్కువ తినాల్సి వస్తే, కడుపులో మూడో వంతు ఆహారం కోసం, మూడో వంతు పానీయం కోసం, మూడో వంతు శ్వాస కోసం ఉంచాలి.” (తిర్మిజీ; దీనిని సహీహ్ గా పేర్కొన్నారు.)

ఇది ఇస్లాం మనకు నేర్పించే ఆహారంలో మితిమీరం, నియంత్రణ మరియు సమతుల్యతకు అద్భుతమైన మార్గదర్శకం. అరబ్బులు ఇలా చెప్పేవారు:

إِذَا امْتَلَأَتِ الْمَعِدَةُ خَمَدَتِ الْفِكْرَةُ

“కడుపు నిండిపోయినప్పుడు ఆలోచన మందగిస్తుంది.”

అంటే, అధికంగా తినడం వల్ల శరీరంలో భారంగా అనిపించడమే కాకుండా, మనిషి యొక్క చురుకుదనం, ఆలోచనా శక్తి మరియు మానసిక ఉత్సాహం కూడా తగ్గిపోవచ్చు.

నేను నా కోసం మరియు మీ కోసం ప్రతి పాపం విషయంలో అల్లాహ్ ను క్షమాపణ కోరుతున్నాను. ఆయన వైపుకు పశ్చాత్తాపంతో తిరిగి వస్తున్నాను. కాబట్టి మీరు కూడా ఆయనను క్షమాపణ కోరండి, ఆయన వైపుకు పశ్చాత్తాపంతో తిరిగి రండి. నిశ్చయంగా, ఆయనే అత్యంత క్షమాశీలుడు, అపార కరుణామయుడు.

రెండవ ఖుత్బా

అల్లామ్మ లిల్లాహి హమ్దున్ కసీరన్ తయ్యిబన్ ముబారకన్ ఫీహి, వ అష్టదు అల్ లా ఇలాహ ఇల్లాల్లాహు, వ అష్టదు అన్న ముహమ్మద్న్ అబ్దుహు వ రసూలుహు.

అల్లాహ్ గృహాలలో శిష్టాచారాన్ని పాటించడం

ఓ పుణ్యవంతులారా! ఇస్లాం సాధారణ పరిస్థితుల్లో మనిషి యొక్క ప్రవర్తనలను సంస్కరించి, శిష్టాచారాలను నేర్పించినప్పుడు, అల్లాహ్ గృహాలైన మస్జిద్లలో ఈ ఆచారాలను పాటించడం మరింత ముఖ్యమైనది, మరింత అవసరమైనది. ఎందుకంటే మస్జిద్లకు ప్రత్యేకమైన పవిత్రత ఉంది. వాటిని గౌరవించడం, ఘనపరచడం మన బాధ్యత. అల్లాహ్ ఇలా సెలవిచ్చాడు:

فِي بُيُوتِ الَّذِينَ اللَّهُ أَنْ تَرْفَعَ وَيُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ۖ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ۚ

అల్లాహ్ ఏ గృహాలను ఉద్ధరించి, అక్కడ తన పేరును స్మరిస్తుండాలని ఆదేశించాడో ఆ గృహాలలోనే (ఆయన చూపిన సన్మార్గం పొందేవారు) ఉంటారు. వారా గృహాలలో ఉదయం, సాయంత్రం ధ్యానం చేస్తూ ఎంతో నిష్కామియ్యమైన ఉంటారు. అల్లాహ్ స్మరణ, సమాజ్ సద్ధాపన, జకాత్ చెల్లింపు (వగైరా) విధుల నిర్వహణ నుండి (ఐహిక వ్యామోహం,) వ్యాపార వ్యవహారాలు వారిని ఎన్నటికీ విస్మరింపజేయలేవు. వారు గుండెలు అదిరిపోయే, కనుగుడ్లు స్తంభించే ప్రళయదినం గురించి భయ పడతారు. అల్లాహ్ తమ సత్కర్మలకు తగిన ప్రతిఫలం

ఇవ్వడంతో పాటు తన ప్రత్యేక అనుగ్రహంతో మరింత భాగ్యం ప్రసాదిస్తాడన్న ఆశతోనే (వారీ విధులన్నీ పాటిస్తుంటారు). అల్లాహ్ తాను తలచిన వారికి అపరిమితంగా అనుగ్రహిస్తాడు. (అన్-నూర్: 36-38)

అయితే మనం మస్జిద్‌లలో ఎన్నో రకాల ఇబ్బందికరమైన విషయాలు జరుగుతున్నప్పటికీ వాటిని పట్టించుకోకుండా ఉండటం ఎంత విచారకరం! అడ్డు లేకుండా తుమ్మడం, స్వరం తగ్గించకుండా ఆవలించడం, త్రేన్సు చేయడం వంటి విషయాలు ఇతర సమాజీలకు ఇబ్బంది కలిగిస్తాయి. మస్జిద్‌లలో మన అవయవాలు ప్రశాంతంగా ఉండాలి. మస్జిద్ పవిత్ర వాతావరణంలో మన హృదయాలు వినయంతో, భయభక్తులతో నిండాలి. ప్రజల సమావేశాల్లో మనం శిష్టాచారాన్ని పాటిస్తూ, ప్రజల గౌరవాన్ని కాపాడుతూ ఉంటాం. మరి ప్రజల ప్రభువైన అల్లాహ్ గృహంలో మాత్రం అదే శిష్టాచారాన్ని ఎలా మరచిపోగలం?!

మస్జిద్‌ను గౌరవించడం

ఓ విశ్వాసులారా! మస్జిద్‌ను గౌరవించడంలో ఒక ముఖ్యమైన అంశం ఏమిటంటే, ఇతరులను అసహ్యించుకునేలా చేసే ప్రతి విషయం నుండి దానిని కాపాడాలి; ఆరాధన యొక్క ప్రశాంతతకు భంగం కలిగించే ప్రతి విషయాన్ని దూరంగా ఉంచాలి. మస్జిద్‌లో ఖుర్ఆన్‌ను కూడా బిగ్గరగా చదవడం ద్వారా ఇతరులకు ఇబ్బంది కలిగించడాన్ని షరీయత్ నిషేధించి నప్పుడు, మరి ఇలాంటి సాధారణ విషయాల్లో బిగ్గరగా శబ్దాలు చేయడం గురించి ఏమనాలి?

అబూ సయీద్ అల్-ఖుద్రీ (రదియల్లాహు అన్తూ) ఇలా చెప్పారు: అల్లాహ్ ప్రవక్త ﷺ ఇలా అన్నారు:

«أَلَا إِنَّ كَلِمَتَ مُنَاجٍ رَبِّهِ، فَلَا يُؤْنِزَنَّ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، وَلَا يَرْفَعَنَّ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الْقِرَاءَةِ»

"జాగ్రత్త! మీలో ప్రతి ఒక్కరూ తన ప్రభువుతో ఏకాంతంగా సంభాషిస్తున్నవాడే. కాబట్టి మీలో ఒకరు మరొకరికి ఇబ్బంది కలిగించకూడదు. ఖుర్ఆన్ పారాయణంలో మీలో కొందరు మరికొందరిపై తమ స్వరాన్ని పెంచకూడదు." (అబూ దావూద్; అల్బానీ దీనిని సహీహ్‌గా పేర్కొన్నారు.)

ఈ హదీసు ద్వారా మస్జిద్‌లో మన ఆరాధన మాత్రమే కాదు, ఇతరుల ఆరాధనకు కూడా గౌరవం ఇవ్వాలని తెలుస్తుంది.

ప్రవక్త ﷺ మస్జిద్‌లో కూడా శబ్దం విషయంలో క్రమశిక్షణ

సాయిబ్ బిన్ యజీద్ (రదియల్లాహు అన్తు) ఇలా చెప్పారు:

«كُنْتُ قَائِمًا فِي الْمَسْجِدِ فَحَصَبَنِي رَجُلٌ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا عَمْرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ: اذْهَبْ فَأَتِنِي بِهِذَيْنِ، فَجِئْتُهُ بِهِمَا، قَالَ: مَنْ أَنْتُمْ؟ - أَوْ مِنْ أَيْنَ أَنْتُمَا؟ - قَالَا: مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ، قَالَ: لَوْ كُنْتُمَا مِنْ أَهْلِ الْبَلَدِ لَأَوْجَعْتُكُمَا، تَرَفَعَانِ أَصَوَاتَكُمَا فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!»

“నేను మస్జిద్‌లో నిలబడి ఉన్నప్పుడు ఒక వ్యక్తి నా వైపు చిన్న రాయి విసిరాడు. నేను చూసేసరికి అది ఉమర్ బిన్ ఖత్తాబ్ (రదియల్లాహు అన్తు). ఆయన నాతో ఇలా అన్నారు: ‘వెళ్లి ఆ ఇద్దరినీ నా దగ్గరకు తీసుకురా.’ నేను వారిద్దరినీ ఆయన వద్దకు తీసుకువచ్చాను. ఆయన వారిని అడిగారు: ‘మీరు ఎవరు? లేదా ఎక్కడి వారు?’ వారు: ‘మేము తాయిఫ్‌కు చెందినవాళ్లం’ అని సమాధానమిచ్చారు. అప్పుడు ఉమర్ (రదియల్లాహు అన్తు) ఇలా అన్నారు: ‘మీరు ఈ నగరానికి చెందినవారై ఉంటే, నేను మిమ్మల్ని తీవ్రంగా మందలించేవాడిని. మీరు అల్లాహ్ ప్రవక్త ﷺ యొక్క మస్జిద్‌లో మీ స్వరాలను ఎందుకు పెంచుతున్నారు?!’ (సహీహ్ బుఖారీ)

ముఖ్యమైన సందేశం

ఈ బోధనలన్నింటి ద్వారా మనకు ఒక గొప్ప విషయం స్పష్టమవుతుంది: మస్జిద్ కేవలం నమాజ్ చేసే స్థలం మాత్రమే కాదు; అది అల్లాహ్‌ను స్మరించే, హృదయాలు వినయంతో నిండే, ముస్లిములు పరస్పరం గౌరవించుకునే పవిత్ర స్థలం. అందువల్ల మస్జిద్‌లో మన మాటలు, స్వరం, తుమ్ము, ఆవలింత, త్రేన్పు, నడక, కూర్చోవడం-ప్రతి విషయం లోనూ ఇతరులకు ఇబ్బంది కలగకుండా జాగ్రత్తపడటం ఇస్లామీయ మర్యాదలో భాగమే. అల్లాహ్ గృహాన్ని గౌరవించడం అంటే, అందులో ఆరాధన చేస్తున్న ప్రతి అల్లాహ్ దాసుని ప్రశాంతతను గౌరవించడం కూడా.

అల్లాహ్ దాసులారా! ఇలాంటి చిన్నచిన్న విషయాలలో కూడా శిష్టాచారాన్ని పాటించడం ఆత్మ యొక్క ఉన్నత స్థాయికి చిహ్నం, మనస్సాక్షి సజీవంగా ఉందనడానికి నిదర్శనం. ఒక విశ్వాసి కేవలం తన గురించి మాత్రమే ఆలోచిస్తూ జీవించడు. తన చుట్టూ ఉన్నవారిని కూడా గమనిస్తాడు. వారికి ఇబ్బంది కలిగించే ప్రతి విషయాన్నీ, అది ఎంత చిన్నదైనా సరే, దూరంగా ఉంచడానికి ప్రయత్నిస్తాడు.

అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అబ్రూ (రదియల్లాహు అన్హుమా) ఇలా చెప్పారు: ప్రవక్త ముహమ్మద్ ﷺ ఇలా అన్నారు:

«الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ»

“ఎవరి నాలుక మరియు చేతి నుండి ఇతర ముస్లిములు సురక్షితంగా ఉంటారో అతడే నిజమైన ముస్లిమ్. మరియు అల్లాహ్ నిషేధించిన వాటిని విడిచిపెట్టినవాడే నిజమైన ముహాజిర్.” (సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిమ్)

ఇతరులకు ఇబ్బంది కలిగించకుండా ఉండటం

మన నాలుకతో, చేతితో ఇతరులకు హాని చేయడం నిషేధించబడినట్లే, ఇతరులకు అసహ్యం కలిగించే, వారిని ఇబ్బంది పెట్టే ప్రతి విధమైన ప్రవర్తన కూడా నివారించవలసినదే. అందువల్ల ఒక ముస్లిమ్ తనను తాను ఈ మంచి ఆచారాలపై శిక్షణ పొందేలా చేసుకోవాలి. ఇతరులకు కూడా ఈ సౌజన్యాలను, సామాజిక మర్యాదలను బోధించాలి. తనను తాను ఈ ఇస్లామీయ శిష్టాచారాలను తప్పనిసరిగా పాటించేలా నియంత్రించుకోవాలి. ఎందుకంటే ఒక మంచి ముస్లిమ్ తన ఆరాధనలో మాత్రమే మంచివాడిగా ఉండడు; తన వల్ల ఇతరులకు ఎలాంటి ఇబ్బంది కలగకుండా చూసుకునే విషయంలో కూడా మంచివాడిగా ఉంటాడు.

“ఓ అల్లాహ్! ఇస్లాంకు మరియు ముస్లిములకు గౌరవం, బలం ప్రసాదించు. షిర్క్ను మరియు ముష్రికులను అవమానపరచు.”

“ఓ అల్లాహ్! ముస్లిమ్ పురుషులను, ముస్లిమ్ స్త్రీలను, విశ్వాసులైన పురుషులను, విశ్వాసులైన స్త్రీలను-వారిలో జీవించి ఉన్నవారినీ, మరణించినవారినీ-క్షమించు.”

“ఓ అల్లాహ్! మా పాలకుడిని మరియు ఆయన యువరాజు/వారసుడిని నీ మార్గదర్శకత్వానికి అనుగుణంగా నడిపించు. వారి కార్యాలను నీ విధేయతలో, నీ ప్రసన్నతను పొందే విధంగా చేయు.”

“ఈ దేశాన్ని శాంతి, భద్రత, సుఖసంతోషాలతో నిండిన దేశంగా చేయు. దీనిని భద్రత మరియు విశ్వాసానికి నిలయంగా చేయు. అలాగే సమస్త ముస్లిముల దేశాలకు కూడా శాంతి, భద్రతలను ప్రసాదించు.”

“జాముఅ నమాజు కోసం నమూనా ఖుత్బాను సిద్ధం చేసే కమిటీ.”